

Шығыс өркениетінің тарихи діндері

Индуизм, Даосизм, Синтоизм, Конфуциандық

Шығыс өркениеті

- Шығыс өркениет – шығыс мәдениеттерінің әр түрлі уақыт және мекен кеңістігіндегі даму деңгейін бейнелейтін жалпы атау. Шығыстағы дала өркениеті, ислам өркениеті, қытай өркениеті, үнді өркениеті, т.б. сипаты жағынан әр алуан және әрқайсысының өздеріне тән ерекшеліктері бар мәдениеттердің болуы олардың бастау алатын рухани, діни, мәдени бастауларының әрқилылығымен анықталады.

Индуизм

Индуизм — әлемдегі ірі діндердің бірі.

Индуизм б.д. дейінгі бірінші мыңжылдықта пайда болды. Ол адамды рухани құтқарудың үш жолын ұсынды. Олар:

- қасиеттері істер жолы;
- таным жолы;
- адалдық жолы.

Индуизм діни ескеткіштер жырлары

Үнділіктердің белгілі эпостық жырлары "Махаб-харата" мен "Рамайна" да қасиетті мәтіндер (смрити) құрамына кіреді. "Махабхаратаның" алтыншы кітабының бір бөлігі болып есептелетін "Бхагават-Гита" да индуистер үшін өте құнды кітап. "Бхагават-Гита" мәтіндерінде Жоғарғы Құдай туралы ұғым ерекше орын алады. Сонымен қоса, мұнда адам өмірінің мәні туралы философиялық тұжырым жасалады. Адамдағы ең маңызды нәрсе тәнде емес, сезімде емес, оның рухында. Әлемде Жоғарғы Рух Атманнан басқа еш нәрсе жоқ. Атман әр адамда бар, сондықтан өлуге де, біреуді өлтіруге де болмайды.

Даосизм

Даосизм (қыт. 道教, dàojiào-дао туралы кітаб) - атақты ойшыл Лао Цзы идеяларына негізделіп құрылған ежелгі Қытай философиялық және діни дәстүрі, Даосизм - табиғат күштерін мойындаудың және онымен үйлесімділікте болудың маңыздылығын қолдайтын теория.

Дао ұғымы

Дао сөзбен сөз жол деген білдіреді. Дао дініде тылсым сиқыр белгілі. Бес элемент – металл, су, от және топырақ киелі саналады. Жыланға, айдахарға, кей ағаштарға құлынады. Даосизм ешқашанн біртекті болмады. Ол ерте кездердің өзіне бірнеше мектептер мен ағымдарға бөлініп кетті. Данышпан ел басқаруға жөніндегі заңдарға сенімсіздіктен қараған.

СИНТОИЗМ

Синтоизм - [жапон. синто - құдайлар жолы] - Жапонияда кең тараған дін, табиғатты алғашқы қауымдық дәріптеуден туындаған рулық және тайпалық құдайларға табыну. 1868 жылдан 1945 жылға дейін мемлекеттік дін болған, оның негізін табиғат пен ата-баба құдайларына табыну құрады.

Синтоизм дәрелері

Синтоизм басты элементі – императорларды құдай дәрежесіне дейін көтеріп, қастерлеу. Синтоизмде табиғатта өмір сүретін құдайлар мен рухтар бар. Осы рухтар кез келген қолдан жасалған затқа жан бітіруі мүмкін, сол зат табыну нысанына айналады. Синтоизм бойынша өмір мақсаты ата-бабалар идеалын жүзеге асыру, құдаймен рухани бірігу салт-жоралғылар мен сыйыну. Қазіргі заманғы Жапонияда синтоизм өз ұстанымын белгілі бір деңгейде сақтаған, ал оның жаңа секталары ұлттық ділді қалыптастыруға белсене атсалысуда.

Дәстүрлері

Синтоизмнің мейрамдары – желтоқсанның 30,31 “арылу” мейрамдары. Жаңа жыл салтанат пен қарсы алынады. Жапондардың басым көбі діни рәсімдерді дәстүр ретінде қабылдайды.

Синтоизмде түрлі музыкалық аспаптар қолданылады. Әсіресе тазалану рәсіміне жатқызуға болады.

Конфуциандық

Конфуциандық (кыт. жу цзя (цзяо) – ғалым-интеллектуалдар (ілімі) мектебі) — ежелгі дәуірден бастау алатын философиялық жүйе.

Қалыптасуы

Шығыстағы үш басты діни-этикалық даосизм мен буддизм қатарындағы бағытты. Ежелгі Қытайдағы басты идеялық ағымдардың бірі, саяси-этикалық ілім. Конфузцийшілдіктің негізін қалаушы – Конфуций (б.з.б. 551 – 479), оның көзқарасын ізбасарлары “Лунь ой” (“Әңгімелері мен ой-пікірлер”) кітабында баяндап берген. Конфузцийшілдікке сәйкес, адам тағдырын “аспан” айқындайды және адамдардың «мейірімділерге» және «нашарларға» бөлінуінің өзгеріске ұшырауы мүмкін емес. Жасы кіші үлкенге, қызметі төмен адам жоғары қызметтегі адамға сөзсіз бағынуға тиіс

Конфуции туындылары 5 кітаптан тұрады.

- *Өзгерістер кітабы* бұл кітапта құлшылық және тылсым дұғалары, өсиет сөздер топтастырылған. Ол алғашқы қауымдық құрылыстан бергіні сөз етеді, барлық кітаптардың ішіндегі көнесі болып табылады.
- *Көне тарих кітабы* ол көне уақыттардың жасаған императорлардың аңызбен айтасқан мәлім береді.
- *Діни өлеңдер кітабы* бұл жинаққа әлемнің жаратылуы мен құрылуы туралы мифтер мен аңыздардан құралған.
- *Көктем мен күз кітабы* даусыз Кун-Цзын төл туындысы деп танылатын бұл кітапта Лу князьдығының тарихы баяндалады.

Бөлімнің соңы